

**Uchwała Nr XLIV/1134/2006
Rady Miejskiej w Gliwicach**

z dnia 26 lipca 2006 r.

**w sprawie: zatwierdzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta
Gliwice na lata 2006-2015.**

Na podstawie art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. Nr 142, poz. 1591 z 2001 r. z późn. zm.); art. 92 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. Nr 142 poz. 1592 z 2001 r. z późn. zm.); art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64 poz. 593 z późn. zm.); art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99 poz. 1001z późn. zm.),
na wniosek Prezydenta Miasta

Rada Miejska w Gliwicach

uchwała:

§ 1

1. Przyjąć do realizacji Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Gliwice na lata 2006-2015 stanowiącą załącznik do Uchwały.
2. Wykonanie uchwały powierza Prezydentowi Miasta.
3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Przewodniczący
Rady Miejskiej w Gliwicach**

Stanisław Ogryzek

Załącznik
do Uchwały
Nr XLIV/1134/2006
Rady Miejskiej w Gliwicach
z dnia 26 lipca 2006 r.

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH MIASTA
GLIWICE**

na lata 2006 – 2015

– Gliwice, lipiec 2006 –

WSTĘP.....	3
WPROWADZENIE.....	4
Główne aspekty polityki społecznej w Unii Europejskiej.....	4
Główne aspekty polityki społecznej w Polsce	5
Główne aspekty polityki społecznej w województwie śląskim.....	10
GŁÓWNE ELEMENTY STRATEGII ROZWOJU MIASTA GLIWICE	22
Wizja Gliwic w 2022 roku	22
Misja.....	22
Strategiczne kierunki rozwoju miasta	23
SYTUACJA SPOŁECZNA	25
Sytuacja społeczna w Polsce	25
Sytuacja społeczna w Gliwicach	29
BILANS STRATEGICZNY SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GLIWICACH.....	31
Spółeczeństwo – mocne strony	31
Spółeczeństwo - słabe strony	32
Spółeczeństwo – szanse	32
Spółeczeństwo - zagrożenia	32
MISJA POLITYKI SPOŁECZNEJ W GLIWICACH	33
CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	34
PROCES WDRAŻANIA I WERYFIKACJI STRATEGII... ..	46
ZAKOŃCZENIE	48
SPIS LITERATURY	50

WSTĘP

Opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych jest zadaniem własnym gmin i powiatów wynikającym z art. 17, 19 ustawy o pomocy publicznej. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Gliwice na lata 2006–2015 jest dokumentem, który w sferze merytorycznej uzupełnia zaktualizowaną Strategię Rozwoju Miasta Gliwice na lata 2002–2022 przyjętą przez Radę Miejską 2 grudnia 2004 roku.

Podobne dokumenty planistyczne przyjął Sejmik Województwa Śląskiego, tj.: Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020 oraz Strategię Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020.

Natomiast Rada Ministrów, w czerwcu 2006 roku, wstępnie zaakceptowała Strategię Rozwoju Kraju 2007-2015, a we wrześniu 2005 roku przyjęła opracowaną przez Ministerstwo Polityki Społecznej Strategię Polityki Społecznej na lata 2007-2013. Główne wnioski wpływające z tych dokumentów przedstawiono w niniejszym opracowaniu w rozdziale „Wprowadzenie”.

Diagnozę sytuacji społecznej w Gliwicach oparto na analizie problemów społecznych wykonanej w latach 2001-2004.

WPROWADZENIE

Główne aspekty polityki społecznej w Unii Europejskiej

W 2000 roku kraje Unii Europejskiej przyjęły do realizacji Strategię Lizbońską, której celem jest uczynienie z Unii Europejskiej obszaru o dynamicznie rozwijającej się gospodarce, przy jednoczesnym wzroście zatrudnienia i spójności społecznej oraz poszanowaniu środowiska naturalnego.

Spójność społeczna zajmuje równie istotne miejsce w dokumentach Rady Europy, a szczególnie w Strategii Spójności Społecznej z 2000 r. potwierdzonej i rozbudowanej w Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej z 2004 r., która była oparta na raporcie „Dostęp do praw społecznych w Europie”[12].

Europejska polityka społeczna zakłada, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym punktem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. Celem jest uczynienie z Unii Europejskiej obszaru o dynamicznie rozwijającej się gospodarce przy jednoczesnym zachowaniu wysokiej spójności społecznej, która rozumiana jest jako zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom oraz minimalizowania dysproporcji występujących między nimi. Spójność społeczna polega nie tylko na zwalczaniu wykluczenia społecznego i ubóstwa, ale przede wszystkim na tworzeniu solidarności w społeczeństwie, która ograniczałaby zasięg występowania tych zjawisk. Europejską Politykę Społeczną charakteryzują między innymi wzrost znaczenia samorządów lokalnych i sektora obywatelskiego kierującego się zasadą pomocniczości, podnoszenie roli wolontariatu, edukacji i więzi społecznych w budowaniu kapitału społecznego, wzrost sektora ekonomii społecznej i zatrudnienia socjalnego, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez udział w programach integracyjnych i reintegracyjnych, działania aktywizujące społeczności lokalne. Polityka ta przyjmuje ponadto następujące założenia:

- odpowiedzialność państwa za jakość i poziom życia wszystkich obywateli wyrażającą się między innymi w aktywnym przeciwdziałaniu rosnącemu ubóstwu i nadmiernemu rozwarstwieniu społecznemu,

- oparcie polityki społecznej na prawach społecznych i socjalnych, których katalog zawiera Zrewidowana Europejska Karta Społeczna,
- wielosektorowość i wielopoziomowość polityki społecznej, w której ważną rolę do odegrania mają sektor obywatelski i rynkowy oraz władze regionalne i lokalne przy aktywnej postawie państwa realizującego interes wspólny i chroniącego najbardziej podatnych na wykluczenie społeczne,
- uznanie znaczenia mocnych i trwałych więzi rodzinnych i społecznych za jeden z istotnych czynników zapobiegających powstawaniu problemów społecznych i gospodarczych,
- uwzględnianie trendów demograficznych w planowaniu polityki społecznej, a szczególnie takich zjawisk jak zmieniająca się struktura wiekowa społeczeństwa, zmiany wzorców życia rodzinnego oraz migracje[12].

Główne aspekty polityki społecznej w Polsce

Polska polityka rozwojowa, ma na celu zmniejszenie dystansu rozwojowego do bogatszych państw Unii Europejskiej. Polityka ta musi wykorzystywać te cechy polskiej gospodarki i polskiego społeczeństwa, które stanowią źródło szans naszego kraju, a więc przede wszystkim rzeszę młodych i coraz lepiej wykształconych Polaków, wysoką przedsiębiorczość polskiego społeczeństwa, a także duży rynek wewnętrzny. Polityka rozwojowa musi opierać się na konsekwentnym budowaniu społeczeństwa i gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, bez których niemożliwe jest osiągnięcie celów rozwoju naszego kraju. Jednocześnie polityka ta musi uwzględniać to, iż Polska należy do najbiedniejszych państw Unii Europejskiej, a jednocześnie ma najniższy w Unii Europejskiej poziom zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym i najwyższy poziom bezrobocia. Polityka ta musi także przeciwdziałać pogłębianiu się dysproporcji w poziomie rozwoju poszczególnych regionów Polski, tak by uniknąć marginalizacji najslabiej rozwijających się[15].

Jednym z dokumentów opartych na założeniach Strategii Lizbońskiej jest opracowana przez Ministerstwo Polityki Społecznej w 2004 r. Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski, zakłada przeciwdziałanie:

- grupowej dyskryminacji, ograniczającej swobodę i możliwość działania jednostek,
- zerwaniu więzi społecznych, prowadzącego do pozbawienia jednostki zdolności do działania,
- niedostatecznym poziomie zabezpieczenia podstawowych potrzeb społecznych tych obywateli, którzy nie są zdolni zapewnić ich sobie sami[4].

Rozwój kapitału społecznego; umiejętności i motywacji do współdziałania oraz kreatywności w rozwiązywaniu problemów społecznych, wymaga zarówno spójnej polityki państwa, – którego powinnością jest wywiązywanie się ze swoich obowiązków w stosunku do obywateli – jak również pobudzenie aktywności ze strony samych osób zagrożonych marginalizacją. Państwo powinno zapewnić minimalne standardy zabezpieczenia potrzeb swoich obywateli, nie tylko na poziomie umożliwiającym przetrwanie, ale też zapewniającym minimum partycypacji społecznej.

Taka polityka społeczna wyznaczona przez Narodową Strategię Integracji Społecznej integralnie wiąże działania w obszarze pracy, edukacji, kultury, komunikacji społecznej i zabezpieczenia społecznego. Kreuje szanse poprzez pobudzanie rynku, przedsiębiorczości, zapobiegliwości i jednocześnie świadomie kreuje zdolność jednostek i wspólnot do korzystania z tych szans oraz kreuje kapitał ludzki i społeczny[4].

Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013 przyjęta przez Radę Ministrów posiada wspólne założenia z Narodową Strategią Integracji Społecznej dla Polski. Celem określonym w Strategii jest **„zbudowanie zintegrowanego systemu polityki państwa prowadzącej do ułatwienia wszystkim obywatelom równego dostępu do praw społecznych, poprawy warunków powstawania i funkcjonowania rodziny oraz wsparcia**

grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy zapewnieniu demokratycznego współuczestnictwa obywateli”.

Strategia zakłada siedem priorytetów, które odnoszą się do całości problematyki polityki społecznej [12]:

Poprawa warunków dla powstawania i funkcjonowania rodziny. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci

Analiza funkcji współczesnej rodziny wskazuje na potrzeby systemowych rozwiązań w zakresie jej wsparcia, mieszczących się w formule zintegrowanych, interdyscyplinarnych działań, szczególnie związanych ze sferą mieszkaniową, bytową, edukacji i wychowania.

Kierunki działań:

- Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi młodego pokolenia w rodzinie i środowiskach pozarodzinnych jako czynnika poprawy jakości kapitału ludzkiego.
- Tworzenie i wzmacnianie rozwiązań służących godzeniu pracy zawodowej i wychowania dzieci, w celu podniesienia aktywności zawodowej oraz umożliwienia pełniejszej realizacji planów prokreacyjnych.
- Zbudowanie systemu wsparcia dla rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.
- System pomocy dla rodzin z dziećmi, celem wyrównywania deficytów rozwojowych u dzieci.
- Rozwijanie placówek świadczących usługi edukacyjne, sportowo-rekreacyjne i kulturalne.
- Kształtowanie pozytywnego klimatu wobec rodziny, małżeństwa i dietności.
- Wsparcie dla rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, w celu wyrównania szans dzieci i młodzieży podejmujących i kontynuujących naukę.
- Stworzenie kompleksowego systemu zapobiegania przestępczości, demoralizacji i nadużywania substancji psychoaktywnych przez młodzież.

Wdrożenie aktywnej polityki społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej, której przypisane są funkcje integracji i aktywizacji społecznej. W procesie wdrażania aktywnej polityki społecznej pomoc społeczna powinna mieć sojuszników w instytucji

zatrudnienia socjalnego, w dynamicznie rozwijających się różnorodnych formach ekonomii społecznej, w rozwoju budownictwa socjalnego, w nowej formule działań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz w stworzeniu systemu probacyjnego.

Kierunki działań:

- Wspieranie aktywności zawodowej i edukacyjnej poprzez system pomocy społecznej
- Rozwój zatrudnienia socjalnego, w celu przywrócenia możliwości zatrudnienia osobom podlegającym wykluczeniu społecznemu.
- Rozwój form ekonomii społecznej, na rzecz pobudzania aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniu społecznemu.
- Rozwój budownictwa mieszkaniowego i wsparcie gmin w budowie mieszkań dla osób wymagających pomocy socjalnej.
- Stworzenie kompleksowego systemu probacyjnego.
- Likwidacja pułapki dochodowej, ograniczenie zachęt do dezaktywacji zawodowej oraz zwiększenie szans zatrudnienia dla osób o niskich kwalifikacjach.

Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych

Wyodrębnienie priorytetu odnoszącego podmiotowego ujęcia problemów osób niepełnosprawnych, podnosi integrację społeczną do rangi nadrzędnych zasad i wartości stosowanych wobec istoty, miejsca i roli człowieka w życiu społecznym.

Kierunki działań:

- Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych.
- Tworzenie warunków do większej aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jako podstawy społecznej integracji i poprawy warunków ich życia.
- Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do usług społecznych.
- Kształtowanie pozytywnych postaw wobec niepełnosprawności.
- Reforma systemu rentowego.
- Usprawnienie systemu rehabilitacji, na rzecz utrzymania możliwości aktywności zawodowej.
- Rozwijanie całościowych systemów pomocy dla osób obarczonych nietypowymi rodzajami niepełnosprawności, wymagających kompleksowych i systemowych działań ze strony państwa.

Tworzenie warunków sprzyjających integracji w starzejącym się społeczeństwie

Środowiskowe uwarunkowania skuteczności działań w zakresie wsparcia dla osób w wieku poprodukcyjnym wymagają budowy nowego systemu. Dotyczy to zarówno sfery opiekuńczej, jak i sfery aktywizującej oraz integrującej formy kształtujące nowy rodzaj podmiotowości tej kategorii osób.

Kierunki działań:

- Rozwijanie systemu opieki pielęgnacyjnej, celem zbudowania środowiskowego modelu integracji ludzi starszych i wymagających pomocy.
- Wprowadzenie systemu specjalistycznego wsparcia dla osób wymagających szczególnej opieki.
- Aktywizacja i integracja lokalna osób w wieku poprodukcyjnym, wykorzystanie potencjału osób starszych w środowisku lokalnym.
- Zapewnienie odpowiednich świadczeń emerytalnych na starość.
- Prowadzenie spójnej polityki wobec starości i na rzecz osób starszych.

Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych

Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych dla osiągnięcia synergii w społecznym tworzeniu rzeczywistości jest priorytetem, który w sposób szczególny przenika swoim wpływem wszystkie pozostałe.

Kierunki działań

- Wdrożenie strategicznego planowania lokalnej i regionalnej polityki społecznej, celem stworzenia metody koordynacji krajowej polityki społecznej.
- Profesjonalizacja służb społecznych jako czynnika integracji lokalnej, celem zwiększenia samodzielności i aktywizacji zawodowej osób wymagających pomocy socjalnej.
- Wdrożenie systemu informacji i poradnictwa obywatelskiego oraz dostępu do lokalnych środków przekazu i Internetu.

Partnerstwo publiczno-społeczne podstawą rozwoju usług społecznych

Partnerstwo publiczno-społeczne jest kwintesencją konstytucyjnej zasady pomocniczości. Niezbędne jest, więc nadanie odpowiedniego znaczenia inicjatywom obywatelskim, z udziałem sektora organizacji pozarządowych, poprzez tworzenie warunków dla rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego, dialogu obywatelskiego, postaw obywatelskich kształtujących róż-

norodne formy partycypacji społecznej, a tym samym przyczynienie się do dynamicznego rozwoju koncepcji uspołecznionej formuły usług społecznych.

Kierunki działań

- Aktywizacja i mobilizacja partnerów lokalnych, regionalnych i krajowych.
- Budowa partnerstwa publiczno-społecznego w zakresie działalności pożytku publicznego.
- Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.
- Wsparcie postaw obywatelskich.
- Wzmocnienie partycypacji społecznej.

Integracja społeczna i zawodowa imigrantów

Cywilizacyjny oraz kulturowy wymiar tego priorytetu nakłada na administrację publiczną i partnerów społecznych szczególny obowiązek stworzenia warunków dla właściwego przebiegu społecznych i zawodowych procesów integracyjnych skierowanych do imigrantów. Wybrane w Strategii Polityki Społecznej komponenty wymagają współdziałania w innych obszarach życia publicznego, bezpośrednio lub pośrednio związanych z problematyką imigracji, począwszy od kontekstu lokalnego integracji aż po jego uwarunkowania o charakterze globalnym.

Kierunki działań

- Wdrożenie polityki integracji społecznej i zawodowej imigrantów, celem prowadzenia kompleksowych działań wszystkich instytucji publicznych.
- Wdrożenie polityki antydyskryminacyjnej, celem ograniczenia postaw ksenofobicznych wobec środowisk imigranckich.
- Ustawiczne szkolenie kadr administracji publicznej oraz partnerów społecznych, celem przygotowania do pracy z uchodźcami.
- Zaprojektowanie spójnego systemu współpracy z uchodźcami.

Główne aspekty polityki społecznej w województwie śląskim

W „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000 – 2020” [16] przyjętej przez Sejmik Województwa Śląskiego 4 lipca 2005 r. województwo śląskie będzie:

- regionem o ugruntowanym, pozytywnym wizerunku, funkcjonującym w świadomości Europejczyków,
- regionem, w którym nowoczesna gospodarka, rozwój przedsiębiorczości, edukacji i kultury zapewniają utrzymanie pozycji jednego z kilku centrów rozwoju cywilizacyjnego Polski i Europy; obszarem stwarzającym szanse rozwojowe mieszkańcom, dającym poczucie bezpieczeństwa publicznego, socjalnego i zdrowotnego,
- regionem, którego mieszkańców cechuje otwartość, tolerancja, solidaryzm społeczny, przedsiębiorczość, wysokie kompetencje, zdolność adaptacyjna i kreatywna, mobilność zawodowa, ugruntowana tożsamość kulturowa i wysoki stopień identyfikacji z macierzystym regionem,
- kreatywnym regionem innowacyjnym o dużej koncentracji aktywności w dziedzinie badawczo-rozwojowej, zaawansowanych technologii, tworzącym i absorbującym liczące się w skali międzynarodowej innowacje, dysponującym dużym potencjałem wysoko wykwalifikowanej kadry naukowo-badawczej, otwartym na współpracę z otoczeniem europejskim i światowym,
- regionem o dobrze rozwiniętym i dostępnym systemie szkolnictwa na wszystkich poziomach, zapewniającym wysoką jakość kształcenia i dostosowanym do potrzeb rynku pracy,
- regionem o efektywnym i innowacyjnym systemie kształcenia ustawicznego, zorientowanym na różne środowiska i zaspokajającym oczekiwania różnych grup wiekowych ludności oraz aktywnym systemie przekwalifikowań zawodowych zwiększającym mobilność zawodową,
- regionem rozwijającym nowe produkty przy wykorzystaniu dorobku innowacyjnego i wynalazczego regionu oraz zdolności do komercjalizacji technik i rozwiązań innowacyjnych,

- regionem o zdywersyfikowanej strukturze gospodarczej, wydatnie przyczyniającej się do wzrostu gospodarczego kraju, m.in. odgrywającym czołową rolę w jego systemie energetycznym dzięki swoim tradycyjnym przemysłom oraz posiadającym silny sektor MSP, charakteryzujący się licznymi powiązaniem z międzynarodowymi koncernami,
- regionem o rozbudowanej i zmodernizowanej infrastrukturze, włączonym w transeuropejskie systemy infrastrukturalne – zwłaszcza transportowo-logistyczne, energetyczne, komunikacyjne i informacyjne,
- regionem „czystym” we wszystkich składnikach środowiska naturalnego, zapewniającym zachowanie bioróżnorodności obszarów, stwarzającym warunki do zdrowego życia i realizującym zasady zrównoważonego rozwoju,
- regionem o dużych walorach przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych, a także turystyczno-rekreacyjnych, z różnorodną ofertą spędzania czasu wolnego,
- regionem otwartym na współpracę zarówno w skali krajowej, jak i międzynarodowej, w tym w ramach euroregionów,
- regionem organizującym procesy rozwojowe i skuteczną współpracę społeczności lokalnych w dobrze zorganizowanych i ukształtowanych obszarach metropolitalnych.

Wśród zidentyfikowanych kluczowych zagadnień w polu *Zasoby ludzkie, równość szans i zagadnienia społeczne* Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego wyróżnia:

- Bariery finansowe w dostępie do edukacji, nauki i kultury.
- Występującą w niektórych środowiskach małą świadomość wagi edukacji dla rozwoju indywidualnego; brak motywacji do poprawy kwalifikacji ze względu na brak perspektyw pracy.
- Braki w wyposażeniu technicznym placówek edukacyjnych.

- Ubogą ofertę kształcenia ustawicznego na różnych poziomach wykształcenia oraz niską skłonność części mieszkańców województwa do reorientacji zawodowej i podwyższania kwalifikacji.
- Słabe rozpoznanie popytu na kwalifikacje na rynku pracy i brak ciągłości od edukacji do zdobycia pracy.
- Niewystarczający poziom partnerstwa trójsektorowego oraz współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi.
- Bariery finansowe instytucji kultury i mieszkańców korzystających z usług kulturalnych.
- Bariery postaw, mentalności środowisk twórczych oraz niski poziom przedsiębiorczości środowisk twórczych.
- Dezorganizację funkcjonowania służby zdrowia.
- Braki w profilaktyce i kształtowaniu postaw prozdrowotnych.
- Intensyfikację zjawisk wykluczenia społecznego.
- Migrację zarobkową mieszkańców o najsilniejszym potencjale rozwojowym.
- Brak spójnej polityki zapewniania bezpieczeństwa publicznego, wiążącej wszystkie aspekty rozwoju społecznego i ekonomicznego.
- Bariery mentalne mieszkańców wsi w zakresie korzystania z zewnętrznego wsparcia.
- Niewystarczającą wiedzę rolników w zakresie ekonomiki produkcji rolnej, funkcjonowania rynków unijnych, wsparcia unijnego.

W Strategii wyznaczono dwa priorytety horyzontalne powiązane z wszystkimi polami:

- współpraca międzyregionalna i międzynarodowa, w tym transgraniczna,
- współpraca wewnątrzregionalna.

W polu *Zasoby ludzkie, równość szans i zagadnienia społeczne* wyznaczono dwa priorytety dziedzinowe:

- edukacja, kultura, mobilność i aktywizacja zasobów ludzkich,
- integracja społeczna, bezpieczeństwo i zdrowie.

Edukacja, kultura, mobilność i aktywizacja zasobów ludzkich

Województwo śląskie jest obszarem wielokulturowym o licznych powiązaniach kulturowych i cywilizacyjnych. Społeczność cechuje historycznie ukształtowana otwartość wobec tradycji europejskiej, a także silne poczucie tożsamości lokalnej i regionalnej. Zróżnicowanie kulturowe stwarza możliwości do wzmacniania atrakcyjności regionu, zarówno dla mieszkańców, jak i dla przyjezdnych.

Szczególnej dbałości wymaga materialne bogactwo kulturowe województwa. Wspierać należy wzrost aktywności środowisk twórczych, zarówno profesjonalnych, jak i amatorskich, przede wszystkim poprzez tworzenie warunków dla rozwoju działalności twórczej oraz promocję na terenie województwa, kraju i poza jego granicami. Należy dążyć do poszerzania oferty przedsięwzięć kulturalnych regionu. Oparciem i bazą dla tych działań są instytucje, ośrodki i organizacje kultury.

Podstawą rozwoju regionu jest kapitał ludzki. Konieczne jest umiejętne promowanie zdolności do zatrudnienia i mobilności na rynku pracy oraz potrzeby stałego doksztalania, zwiększania kwalifikacji zawodowych i poziomu wykształcenia mieszkańców. Istotne jest zarówno zapewnienie rozwoju odpowiedniej jakości bazy edukacyjnej, jak i wykwalifikowanej kadry, otwartej na realizację nowatorskich programów nauczania i wykorzystanie nowoczesnych metod i technik przekazywania wiedzy.

W regionie ważną kwestią jest podnoszenie aktywności zawodowej oraz rozwój zdolności przystosowania się i przedsiębiorczości. Duże znaczenie ma stworzenie efektywnego systemu przekwalifikowań i reorientacji zawodowej. Wspierana powinna być również forma przedsiębiorczości przez samozatrudnienie.

Integracja społeczna, bezpieczeństwo i zdrowie

Rozwój gospodarczy regionu musi być ściśle powiązany z polepszeniem jakości życia mieszkańców. Przyjazne warunki życia m.in. oznaczają powszechny i łatwy dostęp mieszkańców do opieki zdrowotnej, mieszkań, systemu pomocy społecznej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zarówno społecznego, jak i publicznego.

Wspieranie grup zagrożonych marginalizacją lub patologią społeczną, jak np. długotrwale bezrobotnych, ludzi starszych i bezdomnych, niepełnosprawnych czy opuszczających zakłady penitencjarne, pozwoli na ograniczenie niekorzystnych zjawisk. Dlatego też należy wzmacniać zarówno działania instytucjonalne, jak i tworzyć warunki do rozwoju oraz efektywnej działalności organizacji pozarządowych, realizujących cele społeczne. Istotną kwestią jest współdziałanie administracji publicznej, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych. Realizacja tych działań pozwoli na wyrównywanie szans rozwoju zawodowego i poprawę sytuacji materialnej środowisk oraz grup zmarginalizowanych lub zagrożonych marginalizacją. Działania te będą miały wpływ na umacnianie solidarności i więzi międzyludzkich oraz przyczynią się do kształtowania postaw prorodzinnych, prospołecznych i budowania tożsamości regionalnej.

Niezbędne jest również podjęcie kroków mających na celu poprawę warunków mieszkaniowych. Do wzrostu liczby i jakości mieszkań na terenie województwa przyczyni się m.in. rewitalizacja zabudowy mieszkaniowej w centrach miast, tworzenie nowych dzielnic mieszkaniowych na obrzeżach miast i na terenach niezdegradowanych ekologicznie, dostępnych dla wszystkich grup społecznych.

Dla mieszkańców regionu bardzo ważne jest poczucie bezpieczeństwa i ładu publicznego, które wpływa na kształtowanie zachowań społecznych i poprawia wizerunek regionu. Problematyka bezpieczeństwa publicznego jest przez mieszkańców regionu stawiana na jednym z pierwszych miejsc w hierarchii potrzeb.

Zapewnienie powszechności dostępu do profilaktyki i świadczeń zdrowotnych będzie służyć poprawie bezpieczeństwa zdrowotnego. Wdrożenie i stała koordynacja działań z zakresu ratownictwa medycznego, wysoka jakość usług zdrowotnych oraz łatwy do nich dostęp pozwoli na zwiększenie bezpieczeństwa zdrowotnego i poprawę warunków życia w regionie.

Do poprawy stanu zdrowia mieszkańców regionu przyczyni się również powstanie w regionie ośrodków leczenia o europejskim standardzie oraz podwyższenie standardu ośrodków leczenia specjalistycznego – w szczególności kardiologicznego, onkologicznego, nerkozastępczego, okulistycznego, leczenia uzdrowiskowego i rehabilitacyjnego oraz ratownictwa medycznego.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 [13] uwzględnia rekomendacje sformułowane w następujących dokumentach programowych:

- Narodowa Strategia Integracji Społecznej.
- Program Zatrudnienia i Integracja Społeczna.
- Strategia Polityki Społecznej na lata 2002-2005.
- Strategia Państwa dla Młodzieży na lata 2003-2012.
- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004-2006.
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004-2006.
- Krajowy Plan Działań na rzecz Integracji Społecznej na lata 2004-2006.
- Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013.
- Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013.

- Strategia Rozwoju Edukacji na lata 2007-2013.
- Strategia Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2007-2013.
- Założenia do Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015.
- Wstępny projekt Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013.

Strategia nawiązuje do priorytetów polityki społecznej zawartych w Narodowej Strategii Polityki Społecznej na lata 2007-2013, którymi są:

- Poprawa warunków powstawania i funkcjonowania rodzin. Wsparcie rodzin w wychowaniu i edukacji dzieci.
- Wdrożenie aktywnej polityki społecznej.
- Kompleksowa rehabilitacja i aktywizacja osób niepełnosprawnych.

A głównym celem jest **poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego**. W Strategii przyjęto następujące cele strategiczne.

Wzmocnienie polityki prorodzinnej

Rodzina spełnia w społeczeństwie fundamentalną rolę, dlatego wymaga szczególnej ochrony ze strony państwa i jego instytucji. Istotne jest prowadzenie działań na rzecz wyrównywania szans życiowych, niezawinionych i nieuzasadnionych dysproporcji pomiędzy rodzinami, skutecznego interweniowania w sytuacjach kryzysowych, zapewnienia rodzinie warunków umożliwiających zaspokojenie potrzeb oraz poprawy relacji demograficznych. Ważne jest przeciwdziałanie widocznemu kryzysowi demograficznemu. Jego symptomami są: opóźnianie wieku zawierania związku małżeńskiego i wieku urodzenia pierwszego dziecka, niska dzietność, niski przyrost naturalny.

Kierunki działań:

- Promowanie rodziny jako wartości i rodzinności jako stylu życia.
- Polepszanie jakości życia rodzin.
- Wspieranie edukacyjnej i kulturowej funkcji rodziny.
- Prowadzenie badań dotyczących sytuacji społeczno-ekonomicznej rodziny.
- Wzmocnienie sieci poradnictwa rodzinnego.

Wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży

Właściwe wypełnianie funkcji wychowawczych i edukacyjnych w stosunku do dzieci i młodzieży jest gwarantem prawidłowego rozwoju i usamodzielniania młodego pokolenia. Inwestowanie w edukację współcześnie jest traktowane jako kapitał. Konieczna jest współpraca z podmiotami mającymi wpływ na tworzenie i jakość edukacji, a także zapewnienie równych szans dzieciom i młodzieży zwłaszcza w dostępie do kształcenia na wszystkich etapach oraz opiekę nad dziećmi i młodzieżą szczególnie uzdolnioną.

Kierunki działań:

- Wspieranie działań na rzecz zdobywania wykształcenia
- Przełamywanie barier wychowawczych i edukacyjnych w społecznościach lokalnych
- Przygotowanie dzieci i młodzieży do życia w nowoczesnym społeczeństwie.

Wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych

Zachodzące współcześnie procesy demograficzne skutkują postępującym starzeniem się społeczeństwa. Za priorytetowe uznaje się dostosowanie systemu wsparcia, w tym pomocy społecznej i opieki medycznej do potrzeb starzejącego się społeczeństwa. Konieczne jest wprowadzenie i wspieranie działań umożliwiających osobom starszym korzystanie z przysługujących im praw, uczestnictwo w życiu społecznym i rozwój w środowisku rodzinnym lub w placówkach spełniających obowiązujące standardy i normy. Inicjatywy na rzecz przełamywania barier w aktywizacji społecznej osób starszych powinny uwzględniać poprawę jakości ich życia.

Kierunki działań:

- Włączanie osób starszych do działań na rzecz rozwoju środowiska lokalnego.
- Dostosowanie systemu wsparcia, w tym pomocy społecznej, do potrzeb starzejącego się społeczeństwa.
- Upowszechnianie wiedzy na temat starzenia się i jego konsekwencji.

Wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych

Polityka społeczna wobec osób niepełnosprawnych ma na celu wyrównywanie nieuzasadnionych różnic socjalnych oraz tworzenie szans funkcjonowania osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego, umożliwiającą ich pełną integrację ze społeczeństwem.

Kierunki działań:

- Tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych.
- Poprawa dostępności osób niepełnosprawnych do kształcenia.
- Poprawa dostępności osób niepełnosprawnych do informacji i uprawnień.
- Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających realizowaniu praw osób niepełnosprawnych.
- Integrowanie podmiotów działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych.

Wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Istotne jest podejmowanie działań profilaktycznych, interwencyjnych i naprawczych. Wskazane jest obejmowanie profilaktyką nie tylko młodzieży i osób dorosłych, ale również dzieci ze względu na wczesną inicjację alkoholową i narkotykową. Ważne jest prowadzenie wszelkiego rodzaju działań ukierunkowanych na niwelowanie szkód powstałych w wyniku uzależnień oraz przywracanie osób uzależnionych i ich rodzin do uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym. Do osiągnięcia wymiernych rezultatów prowadzonej działalności niezbędne jest budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy podmiotami podejmującymi działania na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Realizowane zadania przyniosą efekty, jeżeli będą miały charakter systemowy i zintegrowany.

Kierunki działań:

- Wspomaganie działań prowadzonych przez samorządy gminne w realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
- Badanie i monitorowanie problemów związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych oraz wzmacnianie systemu informacji w tym zakresie.

- Wspieranie działań profilaktycznych na rzecz zapobiegania używaniu środków psychoaktywnych.
- Rozwój edukacji publicznej. Szkolenie przedstawicieli różnych zawodów w zakresie problematyki uzależnień.
- Rozwój oraz modernizacja bazy materialnej, organizacyjnej i merytorycznej usług terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
- Wzmocnienie systemu wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz członków ich rodzin.
- Wspieranie działań w obszarze reintegracji społecznej i zawodowej osób uzależnionych.

Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu

Doprowadzenie do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin znajdujących się w sytuacji powodującej wykluczenie społeczne oraz ich integracji ze środowiskiem jest podstawowym zadaniem pomocy społecznej jako elementu systemu zabezpieczenia społecznego. Za priorytetowe uznaje się wspieranie programów służących osiągnięciu obowiązujących standardów w instytucjach pomocy społecznej poprzez kształcenie i ustawiczne doskonalenie zawodowe kadr służb pomocy społecznej.

W przeciwdziałaniu zjawisku wykluczenia społecznego ważne jest budowanie kapitału społecznego poprzez aktywizację i mobilizację podmiotów lokalnych, regionalnych i krajowych na rzecz budowy partnerstwa społeczno-publicznego.

Kierunki działań:

- Identyfikowanie przyczyn wykluczenia społecznego.
- Prowadzenie i wspieranie działań na rzecz włączenia osób, rodzin i grup do życia społecznego.
- Wspieranie systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego kadr służb pomocy społecznej.
- Rozwój bazy instytucjonalnej w szczególności pomocy społecznej.
- Wspieranie rozwoju organizacji społecznych.

Wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego

Zapewnienie bezpieczeństwa jest wspólnym zadaniem administracji rządowej, samorządowej oraz mieszkańców. Wymaga od społeczności lokalnych wzmacniania działań na rzecz zapobiegania przestępczości oraz przeciwdziałania dezorganizacji i patologii społecznej. Wskazane jest promowanie i wspieranie programów z zakresu ratownictwa, szczególnie w dobie wysoko rozwiniętej komunikacji samochodowej oraz różnorodnych zagrożeń. Za priorytetowe uznaje się przeciwdziałanie przemocy i łagodzenie ich skutków, przede wszystkim, gdy problem ten dotyczy rodziny. Konieczne jest utworzenie systemu postpenitencjarnego, który osobom opuszczającym zakłady karne umożliwi reintegrację społeczną i zawodową.

Kierunki działań:

- Integracja podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa publicznego.
- Wspieranie działań społeczności lokalnych na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców.
- Ochrona rodzin i innych grup społecznych przed zjawiskami dezorganizacji i patologii społecznej.

GŁÓWNE ELEMENTY STRATEGII ROZWOJU MIASTA GLIWICE [18]

Wizja Gliwic w 2022 roku

- Miasto inspirujące do współpracy lokalnej, regionalnej i międzynarodowej, kierujące się zasadą partnerstwa w formułowaniu i realizacji celów
- Ważny ośrodek uniwersytecki i naukowy z bogatą ofertą edukacyjną, odpowiadającą potrzebom rynku pracy
- Miasto uwzględniające wielokulturowe tradycje mieszkańców z rozwiniętym historycznym centrum i zróżnicowaną ofertą kulturalną
- Miasto z funkcjonalną i zmodernizowaną infrastrukturą, wspierające rozwój innowacyjnych gałęzi przemysłu i usług. Międzynarodowy węzeł komunikacyjny z centrum logistyki
- Miasto „zielone” i przyjazne mieszkańcom

Formułowanie wizji miasta w 2022 roku zmusiło do wartościowania cech i wskazania tylko tych, które uznano za najważniejsze dla jakości życia mieszkańców i pozycji konkurencyjnej Gliwic. Jednocześnie pozwoliło sprawdzić, czy cele strategiczne i pożądane efekty ich realizacji są zgodne z potrzebami i aspiracjami gliwiczian.

Misja

Samorząd Miasta zmierza do zapewnienia jak najwyższego poziomu życia mieszkańcom Gliwic poprzez tworzenie warunków pracy, życia i samorozwoju, odpowiadających potrzebom i aspiracjom gliwiczian oraz przez wzmocnienie pozycji konkurencyjnej miasta.

W celu wypełniania przyjętej misji i urzeczywistnienia wizji miasta Samorząd Miasta planuje przedsięwzięcia długookresowe oraz bieżące:

- dba o wszystkie sfery życia publicznego i podejmuje działania na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego, z poszanowaniem zasobów środowiska naturalnego
- podejmuje działania realne, możliwe do sfinansowania i wybrane jako najefektywniejsze dla realizacji danego celu. By zwiększyć dynamikę rozwoju podejmuje też starania o pozyskanie zewnętrznych środków finansowych na cele rozwojowe
- realizuje zadania ze szczególnym poszanowaniem porządku prawnego i zasady dobrego gospodarowania środkami publicznymi.

Strategiczne kierunki rozwoju miasta

W celu urzeczywistnienia wizji miasta oraz efektywnej realizacji misji należy skoncentrować działania na realizacji trzech celów strategicznych:

- **Aktywizacji mieszkańców poprzez systematyczny rozwój społeczny i instytucjonalny - C₁**
- **Podniesieniu poziomu życia w mieście oraz wzmocnieniu pozycji konkurencyjnej Gliwic poprzez modernizację infrastruktury technicznej – C₂**
- **Zmianę krajobrazu gospodarczego Gliwic – C₃**

Wybór celów strategicznych wynika z przeprowadzonej analizy stanu miasta, lokalizacji Gliwic w regionie i kraju oraz ekonomicznych, społecznych i gospodarczych uwarunkowań zewnętrznych. Cele są zgodne z rolą przypisaną Aglomeracji Górnośląskiej w strategii rozwoju województwa śląskiego.

Cel strategiczny C₁ będzie realizowany poprzez:

- aktywizację małej i średniej przedsiębiorczości oraz inicjatyw pozarządowych,
- dostosowanie systemu kształcenia ponadgimnazjalnego do potrzeb rynku pracy,
- promocję oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej miasta,
- poprawę bezpieczeństwa publicznego oraz koordynację działalności służb ratowniczych,
- zapewnienie pomocy mieszkańcom dotkniętym różnymi formami nieporadności życiowej i patologiami społecznymi.
- podniesienie jakości usług administracji samorządowej poprzez doskonalenie metod zarządzania.
- kompleksową rewitalizację obszarów miejskich zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju

Cel strategiczny C₂ będzie realizowany poprzez:

- modernizację systemu komunikacyjnego miasta,
- ochronę i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego,
- rozwój mieszkalnictwa wielo- i jednorodzinnego,
- rozwój zaplecza kulturalnego i bazy sportowo – rekreacyjnej,
- pielęgnację dziedzictwa kulturowego.

Cel strategiczny C₃ będzie realizowany poprzez:

- rozwój innowacyjnych gałęzi przemysłu i usług w oparciu o potencjał naukowy miasta oraz infrastrukturę specjalnej strefy ekonomicznej,
- utworzenie międzynarodowej bazy transportowo – logistycznej,
- rekultywację i zagospodarowanie terenów poprzemysłowych.

SYTUACJA SPOŁECZNA

Sytuacja społeczna w Polsce

Analiza demograficzna [12]

Zachodzące w ostatnich latach w Polsce procesy demograficzne silnie oddziałują na sytuację społeczno-ekonomiczną kraju. Prognozy demograficzne kraju zapowiadają umacnianie się pewnych trendów, co powoduje konieczność zaplanowania działań mających na celu dostosowanie polityki społecznej do skutków zachodzących zmian oraz przeciwdziałanie niekorzystnym zjawiskom. Do zjawisk, które w największym stopniu wpływają na sytuację społeczno-ekonomiczną w Polsce należą:

- spadek dzietności kobiet wynikający między innymi z przemian obyczajowych oraz spadku poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego rodziny,
- wzrost przeciętnej długości życia do 78,9 lat dla kobiet i 70,5 lat dla mężczyzn urodzonych w 2003 roku. To zjawisko stawia wyzwania dla różnych obszarów polityki społecznej, które powinny z większą troską zająć się aspektem społecznego funkcjonowania seniorów.

Jednoczesne nałożenie się na siebie ww. zjawisk powoduje, że struktura wiekowa społeczeństwa w najbliższych latach będzie kształtować się odmiennie niż dotychczas. Potwierdza to „Prognoza demograficzna na lata 2003-2030” [7] Głównego Urzędu Statystycznego. Będzie to miało wpływ na kształtowanie się wydatków socjalnych w konsekwencji obserwowanych i prognozowanych zmian w obrębie poszczególnych kategorii wiekowych:

- Osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) – do 2013 roku liczba dzieci i młodzieży będzie malała. Sytuacja ta będzie szansą dla systemu oświaty, począwszy od wychowania przedszkolnego. Istniejąca infrastruktura i baza dydaktyczna posłuży do rozwoju bogatszej oferty edukacyjnej zarówno dla dzieci, jak również dla dorosłych, którzy

stoją obecnie przed koniecznością doskonalenia swoich umiejętności poprzez kształcenie ustawiczne i szkolenia.

- Osoby w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat i mężczyźni w wieku 18-65 lat) – wzrost liczby młodzieży (19-24 lat), która pomimo dobrego wykształcenia ma trudności ze znalezieniem zatrudnienia w panującej sytuacji wysokiego bezrobocia; wzrost udziału osób w wieku niemobilnym spośród grupy osób aktywnych zawodowo (powyżej 44 roku życia). W najbliższych latach stopniowo grupa ta będzie kończyć swoją aktywność zawodową i zasili grono osób w wieku poprodukcyjnym. W związku z prognozowanym po 2010 roku ogólnym spadkiem liczby osób w wieku produkcyjnym, można planować działania aktywizujące grupę starszych pracowników i zachęcające do odkładania momentu przejścia na emeryturę
- Osoby w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni powyżej 65 lat i kobiety powyżej 60 lat) – jednym z obszarów zainteresowań polityki społecznej powinno stać się wspieranie aktywnej starości, tak, aby coraz dłuższy czas, jakim dysponują współcześni i przyszli seniorzy mógł być efektywnie wykorzystany. Liczba osób w wieku powyżej 65 lat w 2030 roku wyniesie 8,5 miliona. Liczba osób w wieku 85 lat i więcej do 2010 roku wzrośnie o 50% i osiągnie 0,5 miliona.

Syntetycznym miernikiem pokazującym wydolność systemu zabezpieczenia społecznego jest wskaźnik obciążenia demograficznego w Polsce ogółem, pokazujący liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym (przed i poprodukcyjnym) przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W okresie do 2007 roku wskaźnik ten będzie malał, co spowodowane jest przede wszystkim spadkiem liczby dzieci i młodzieży w wieku 0-17 lat. Tendencja spadkowa utrzymać się będzie przez prawie cały okres od 2007 do 2013, natomiast po 2014 roku wskaźnik obciążenia demograficznego zacznie rosnać.

Z perspektywy systemów zabezpieczenia społecznego istotne jest również, jak kształtować się będzie wskaźnik obciążenia demograficznego osobami w wieku poprodukcyjnym, które są głównymi beneficjentami różnego rodzaju świadczeń społecznych. W okresie do 2012 roku, na 100 osób w wieku

produkcyjnym przypadać będzie ok. 20 osób w wieku poprodukcyjnym, następnie liczba ta będzie rosła do poziomu 40 osób w 2030 roku. Związane jest to przede wszystkim ze znacznym przyrostem liczby osób w najstarszych grupach wiekowych.

W Polsce mamy do czynienia z ujemnym saldem migracji. Niepokojącym zjawiskiem jest duże zainteresowanie wyjazdem dobrze wykształconej młodzieży. Spośród przybywających do Polski imigrantów większość stanowią osoby posiadające polskie obywatelstwo.

Ubóstwo i trudności w dostępie do dóbr, usług i spraw społecznych

Od 1996 roku w Polsce można zaobserwować stały trend ubożenia pewnych części populacji. Pomimo ogólnego wzrostu poziomu dochodów i wydatków, corocznie coraz większy odsetek ludności znajduje się poniżej granic ubóstwa. Oznacza to, że coraz więcej rodzin nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb oraz, że zwiększa się stopień zróżnicowania w społeczeństwie.

Rodziny wielodzietne, są dużo częściej niż inne typy rodzin zagrożone ubóstwem. Oceniając sytuację dzieci należy uwzględnić, że dane dotyczące ubóstwa materialnego nie są gromadzone w odniesieniu do dzieci, lecz całej rodziny. Ponieważ ubóstwo jest tylko jednym z aspektów funkcjonowania dzieci, wskaźniki obrazujące ubóstwo materialne są niedostateczne.

Warunki do macierzyństwa

Niska świadomość na temat możliwości planowania rodziny negatywnie wpływa na przygotowanie młodych osób do podejmowania decyzji o małżeństwie i rodzicielstwie. Średni wiek kobiety rodzącej pierwsze dziecko przesunął się z grupy wiekowej 20-24 lata do grupy 25-29 lat. Spowodowane to zostało zmianą stylu życia współczesnej młodzieży oraz trudnościami ekonomicznymi. Do najważniejszych przyczyn, które negatywnie wpływają na sytuację życiową i podejmowanie decyzji o rozwoju rodziny są między innymi: trudna sytuacja na rynku pracy, trudności w dostępie do opieki zdrowotnej, rosnące koszty edukacji dzieci.

Problemy dzieci z rodzin z zaburzoną funkcją opiekuńczo-wychowawczą

Poza rodzinami biologicznymi corocznie przybywa około 78 tys. dzieci w tym około 56 tys. dzieci w rodzinach zastępczych oraz około 22 tys. dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Konieczne jest wzmocnienie systemu szeroko rozumianej profilaktyki poprzez tworzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego oraz rozszerzenie dotychczasowej oferty skierowanej do dzieci i rodzin zagrożonych patologią. Większość pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych staje się klientami ośrodków pomocy społecznej. Konieczne jest również rozwijanie sieci mieszkań usamodzielnienia i mieszkań chronionych, w których pełnoletni wychowankowie placówek i rodzin zastępczych będą nabywać umiejętności umożliwiającą swobodne funkcjonowanie w społeczeństwie.

Kondycja społeczeństwa obywatelskiego

Spółeczeństwo obywatelskie jest przestrzenią działania instytucji, organizacji, grup społecznych i jednostek rozciągającą się pomiędzy rodziną, państwem i rynkiem, w której ludzie podejmują wolną debatę na temat wartości składających się na wspólne dobro oraz dobrowolnie współdziałają ze sobą na rzecz realizacji wspólnych interesów [12].

Okolo 60% organizacji, grup społecznych i instytucji jako jedno z najważniejszych pól swoich działań wskazują: sport, turystykę, rekreację i wypoczynek. Drugim często wskazywanym przez organizacje obszarem działań to kultura i sztuka (około 12%). Natomiast usługi socjalne, pomoc społeczna, edukacja i wychowanie wskazuje tylko, co 10 organizacja. Współpraca organizacji pozarządowych z administracją publiczną oraz samorządem terytorialnym odbywa się najczęściej na płaszczyźnie współpracy finansowej i wymianie informacji. Samorząd terytorialny jest dla organizacji najważniejszym partnerem instytucjonalnym.

Indywidualna aktywność obywatelska odbywa się poprzez realizację idei wolontariatu oraz aktywności podatników przekazujących 1% podatku docho-

dowego na rzecz organizacji pożytku publicznego. Przejawem społecznego zaangażowania jest uczestnictwo Polaków w wyborach i referendach.

Sytuacja społeczna w Gliwicach

Pełne dane demograficzne oraz społeczne zawiera Analiza Problemów Społecznych Miasta Gliwice opracowana w latach 2001-2004 [1] oraz aktualizowany Raport o Stanie Miasta, zawierający dane na 30 czerwca 2006.

Poniżej zestawiono w formie tabelarycznej wybrane charakterystyczne dane opisujące sytuację społeczną w Gliwicach [18] w porównaniu do danych krajowych i wojewódzkich [10].

Dane demograficzne

Wyszczególnienie	Polska	Woj. śląskie	Gliwice
Struktura wiekowa ludności ogółem (%)			
• przedprodukcyjny	21,9	20,2	16,2
• produkcyjny	62,9	64,7	66,3
• poprodukcyjny	15,2	15,1	17,5
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	58,8	54,6	50,8
Struktura zatrudnienia ludności ogółem (%)			
• rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo	17,4	4,8	0,5
• przemysł i budownictwo	28,3	38,2	41,4
• usługi	54,3	57,0	58,1
w tym: usługi rynkowe	36,3	39,4	35,7
Struktura zatrudnienia ludności (%)			
• mężczyźni	53,3	55,4	58,9
• kobiety	46,7	44,6	41,1
Struktura pracujących wg sektorów (%)			
• publiczny	29,9	36,7	46,4
• prywatny	70,1	63,3	53,5
Struktura wykształcenia ludności ogółem (%)			
• wyższe	9,9	9,2	13,6
• policealne	3,2	2,8	3,7
• średnie ogólnokształcące i zawodowe	28,3	28,9	32,7
• zasadnicze zawodowe	23,2	26,8	19,1

Struktura bezrobocia

Wyszczególnienie	Polska	Woj. śląskie	Gliwice
Liczba bezrobotnych (tys. osób)	3.175,7	325,5	12,6
Stopa bezrobocia rejestrowanego (%)	20,0	17,6	14,4
Struktura wiekowa bezrobotnych zarejstr. (%)			
• do 24 lat	26,0	26,2	21,8
• 25-34 lata	28,0	27,0	26,1
• 35-44 lata	21,8	22,0	21,8
• 45-54 lata	21,2	21,7	25,8
• 55 lat i więcej	3,0	3,1	3,7
Struktura wykształcenia bezrobotnych zarejstr. (%)			
• wyższe	4,4	4,6	5,7
• średnie ogólnokształcące	6,5	5,8	6,9
• zasadnicze zawodowe	35,5	35,1	24,7
• gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	32,4	32,9	42,3

Zasoby mieszkaniowe

Wyszczególnienie	Polska	Woj. śląskie	Gliwice
Zasoby mieszkaniowe ogółem (tys. mieszkań)	8.450,0	1.667,3	74,1
Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	3,49	3,42	3,44
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	61,1	60,5	59,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	21,9	22,1	21,9
Liczba osób na 1 mieszkanie	2,78	2,74	2,7
Liczba osób na 1 izbę	0,80	0,80	0,79

Liczba dzieci w szkołach i przedszkolach

Wyszczególnienie	Polska	Woj. śląskie	Gliwice
Liczba uczniów na 1 oddział			
• w szkołach podstawowych	21	22	22
• w gimnazjach	25	25	24
• szkołach zasadniczych	27	28	23
• liceach ogólnokształcących	29	30	30
• szkołach zawodowych	27	28	31
Dzieci w przedszkolach			
• na 1 przedszkole	82	79	106
• na 1 oddział	22	22	24

BILANS STRATEGICZNY SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GLIWICACH

Na podstawie przeprowadzonych analiz opracowany został [18] katalog mocnych i słabych stron miasta oraz szans i zagrożeń rozwoju Gliwic, dla trzech obszarów, tj.: społeczeństwo, gospodarka oraz ochrona środowiska i zagospodarowanie przestrzenne. Poniżej przedstawiono analizę SWOT dla obszaru „społeczeństwo”.

Społeczeństwo – mocne strony

- Dostęp do wykwalifikowanej siły roboczej
- Dostępność usług z zakresu administracji publicznej i sądownictwa
- Dostępność usług z zakresu ochrony zdrowia
- Duży odsetek ludności w wieku produkcyjnym w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców
- Duży potencjał intelektualny mieszkańców
- Rozbudowana sieć jednostek miejskich, instytucji i organizacji społecznych, świadczących usługi z zakresu opieki i pomocy społecznej
- Rozwinięta baza edukacyjna (na poziomie szkolnictwa średniego i wyższego technicznego) oraz naukowa (instytuty naukowo-badawcze)
- Rozwój budownictwa mieszkaniowego w ramach Towarzystwa Budownictwa Społecznego
- Silna więź emocjonalna mieszkańców z miastem
- Spadek ogólnej liczby przestępstw
- Sukcesywna modernizacja infrastruktury miasta, w tym tzw. społecznej (szkoły, zakłady opieki zdrowotnej, obiekty kulturalne i rekreacyjne)
- Utworzenie Centrum Organizacji Pozarządowych (stworzenie instytucjonalnych warunków do współpracy i koordynacji prac pomiędzy organizacjami pozarządowymi, działającymi na terenie miasta)
- Wzrost wykrywalności przestępstw
- Zaangażowanie samorządu w uruchomienie w mieście nowych kierunków kształcenia na poziomie wyższym
- Zrestrukturyzowana i sprywatyzowana ambulatoryjna służba zdrowia

Społeczeństwo - słabe strony

- Niska aktywność mieszkańców
- Niewystarczająca ilość mieszkań socjalnych oraz lokali dla usamodzielniających się wychowanków domów dziecka
- Patologie społeczne – drastyczny i sukcesywny spadek średniej wieku osób dotkniętych patologią (zwłaszcza alkoholizmem i narkomanią)
- Utrzymujący się w dłuższym okresie niż demograficzny
- Bezrobocie (duży odsetek bezrobotnych z podstawowym i zawodowym wykształceniem, pozostających bez pracy przez długi okres)
- Zbyt niski poziom edukacji mieszkańców, szczególnie w zakresie zdolności adaptacyjnych do zmian (głównie gospodarczych i nowych standardów na rynku pracy)

Społeczeństwo – szanse

- Dobra lokalizacja miasta w Aglomeracji Górnośląskiej
- Dobry dostęp do wszechstronnego zaplecza edukacyjnego na poziomie szkolnictwa wyższego w innych miastach Aglomeracji
- Kontynuacja reformy systemu edukacji – dostosowanie struktury szkolnictwa średniego zawodowego do potrzeb rynku pracy

Społeczeństwo - zagrożenia

- Zła sytuacja finansów publicznych
- Wzrost bezrobocia i sfery ubóstwa w Aglomeracji Górnośląskiej
- Brak systemowych rozwiązań w zakresie restrukturyzacji służby zdrowia
- Emigracja najlepiej wykształconych mieszkańców, związana z poszukiwaniem atrakcyjnej pracy
- Migracja najzamożniejszych gliwiczian

MISJA POLITYKI SPOŁECZNEJ W GLIWICACH

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy wskazującej podstawowe problemy uwzględniając konstytucyjne zasady, na których powinna opierać się polityka społeczna (m.in. solidarność społeczna, zasada pomocniczości oraz zasada równych szans) przyjęto misję Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gliwicach na lata 2006-2015:

Tworzenie

społecznych, kulturowych i materialnych warunków

dla podniesienia jakości życia mieszkańców

i ograniczenia obszarów wykluczenia społecznego

CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Mając na uwadze misję jako główny cel oraz po analizie omówionych wcześniej dokumentów, takich jak: Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013 i Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020 wyróżniono następujące cele strategiczne:

- C₁** - Dobrze funkcjonująca rodzina
- C₂** - Wzrost poziomu zatrudnienia
- C₃** - Wyrównanie szans osób niepełnosprawnych
- C₄** - Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych
- C₅** - Dobry stan zdrowia mieszkańców
- C₆** - Wysoki poziom kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży
- C₇** - Bogata oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna
- C₈** - Skuteczna pomoc społeczna
- C₉** - Wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców
- C₁₀** - Społeczeństwo obywatelskie

Cele strategiczne wraz z kierunkami realizacji i przedsięwzięciami wynikają głównie, ale nie wyłącznie, z zakresu zadań samorządu miasta. Zamieszczone mierniki realizacji celów strategicznych pokrywają się z miernikami ujętymi w Strategii Rozwoju Miasta [18].

CEL STRATEGICZNY – C₁

Dobrze funkcjonująca rodzina

Kierunki działań:

C₁K₁ - Tworzenie warunków sprzyjających funkcjonowaniu rodziny

Przedsięwzięcia:

C₁K₁P₁ - Promocja rodziny wielopokoleniowej przekazującej do-
rodek kulturowy

C₁K₁P₂ - Doskonalenie instrumentów wsparcia rodziny

C₁K₁P₃ - Realizacja programu pomocy rodzinom wielodzietnym,
wielopokoleniowym, niepełnym i patologicznym

C₁K₁P₄ - Poszerzenie oferty opieki i wychowania dzieci dla ko-
biet czynnych zawodowo

C₁K₂ - Tworzenie warunków sprzyjających wszechstronnemu rozwojowi
dzieci

Przedsięwzięcia:

C₁K₂P₁ - Poszerzenie oferty świetlic środowiskowych

C₁K₂P₂ - Realizacja programów ochrony dzieci przed przemocą

C₁K₂P₃ - Wdrażanie różnych sposobów zapobiegania przestęp-
czości wśród dzieci i młodzieży

Mierniki realizacji celu:

- Liczba zawieranych małżeństw
- Liczba urodzeń
- Przyrost naturalny
- Liczba kobiet poszukujących pracy
- Liczba dzieci i młodzieży korzystających z świetlic środowiskowych
- Liczba przestępstw popełnianych przez młodocianych

CEL STRATEGICZNY – C₂

Wzrost poziomu zatrudnienia

Kierunki działań

C₂K₁ - Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego

Przedsięwzięcia:

C₂K₁P₁ - Promocja oferty inwestycyjnej miasta

C₂K₁P₂ - Budowa infrastruktury technicznej

C₂K₁P₃ - Rozwój instytucji prorozwojowych takich jak: Agencja Rozwoju Lokalnego, Nowe Gliwice, Techno-Park

C₂K₂ - Zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców

Przedsięwzięcia:

C₂K₂P₁ - Szkolenie dla osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą

C₂K₂P₂ - Promocja dużej i małej przedsiębiorczości

C₂K₂P₃ - Propagowanie kształcenia ustawicznego zgodnie z potrzebami rynku

C₂K₂P₄ - Promocja programów tworzenia miejsc pracy

C₂K₃ - Likwidacja bezrobocia

Przedsięwzięcia:

C₂K₃P₁ - Doradztwo zawodowe dla osób zwalnianych z pracy

C₂K₃P₂ - Pomoc w określaniu predyspozycji zawodowych

C₂K₃P₃ - Szkolenia służące nabywaniu nowych kwalifikacji

C₂K₃P₄ - Promocja ofert pracy, taka jak np. Targi Pracy

C₂K₃P₅ - Wsparcie osób długotrwale bezrobotnych

Mierniki realizacji celu:

- Liczba miejsc pracy
- Liczba podmiotów gospodarczych w tym nowo powstałych
- Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 1 roku
- Liczba bezrobotnych, którzy podjęli pracę
- Liczba bezrobotnych absolwentów pozostających bez pracy powyżej 3 miesięcy

CEL STRATEGICZNY - C₃

Wyrównanie szans osób niepełnosprawnych

Kierunki działań

C₃K₁ - Doskonalenie metod pomocy osobom niepełnosprawnym

Przedsięwzięcia:

- C₃K₁P₁ - Realizacja Miejskiego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych
- C₃K₁P₂ - Wspieranie programów usamodzielniania osób niepełnosprawnych
- C₃K₁P₃ - Wspieranie szkoleń osób działających w imieniu i na rzecz osób niepełnosprawnych
- C₃K₁P₄ - Rozwój edukacji społecznej na rzecz integracji

C₃K₂ - Usprawnienie systemu rehabilitacji osób niepełnosprawnych

Przedsięwzięcia:

- C₃K₂P₁ - Zwiększenie dostępności do usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych i rehabilitacyjnych
- C₃K₂P₂ - Wspieranie działalności warsztatów terapii zajęciowej

C₃K₃ - Zwiększenie aktywności osób niepełnosprawnych

Przedsięwzięcia:

- C₃K₃P₁ - Zwiększenie oferty Gliwickiego Ośrodka Integracji Niepełnosprawnych
- C₃K₃P₂ - Tworzenie warunków do podejmowania różnych form działalności społecznej i zawodowej
- C₃K₃P₃ - Likwidacja barier dostępu

Mierniki realizacji celu:

- Liczba osób niepełnosprawnych
- Liczba osób niepełnosprawnych w wieku aktywności zawodowej
- Liczba osób niepełnosprawnych czynnych zawodowo
- Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w zajęciach aktywizujących

CEL STRATEGICZNY - C₄

Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych

Kierunki działań

C₄K₁ - Poszerzenie oferty mieszkaniowej

Przedsięwzięcia:

- C₄K₁P₁ - Przygotowanie gruntów pod budownictwo mieszkaniowe
- C₄K₁P₂ - Wspieranie towarzystw budownictwa społecznego
- C₄K₁P₃ - Sprzedaż lokali mieszkalnych na rzecz najemców
- C₄K₁P₄ - Tworzenie komunalnych lokali mieszkalnych
- C₄K₁P₅ - Adaptacja lokali o niskim standardzie na lokale socjalne

C₄K₂ - Zapewnienie schronienia bezdomnym

Przedsięwzięcia:

- C₄K₂P₁ - Wspieranie funkcjonowania schroniska dla bezdomnych
- C₄K₂P₂ - Wspieranie funkcjonowania noclegowni dla bezdomnych
- C₄K₂P₃ - Tworzenie mieszkań chronionych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

Mierniki realizacji celu:

- Liczba nowych mieszkań
- Liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych
- Nakłady na remonty budynków mieszkalnych
- Liczba sprzedanych lokali mieszkalnych
- Liczba nowych mieszkań socjalnych

CEL STRATEGICZNY - C₅

Dobry stan zdrowia mieszkańców

Kierunki działań

C₅K₁ - Promocja zdrowia i profilaktyka

Przedsięwzięcia:

C₅K₁P₁ - Realizacja programów edukacyjnych

C₅K₁P₂ - Realizacja programów profilaktycznych (noworodki, dzieci i młodzież)

C₅K₂ - Dobra dostępność do ambulatoryjnej i stacjonarnej opieki zdrowotnej

Przedsięwzięcia:

C₅K₂P₁ - Realizacja programu przekształceń szpitali

C₅K₂P₂ - Poszerzenie opieki paliatywno-hospicyjnej i nad chorym w domu

C₅K₃ - Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

Przedsięwzięcia:

C₅K₃P₁ - Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

C₅K₃P₂ - Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomani

Mierniki realizacji celu:

- Średnia długość życia
- Śmiertelność noworodków
- Liczba nieletnich dotkniętych alkoholizmem i narkomanią

CEL STRATEGICZNY - C₆

Wysoki poziom kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży

Kierunki działań

C₆K₁ - Podniesienie poziomu wykształcenia mieszkańców

Przedsięwzięcie:

C₆K₁P₁ - Wdrażanie Strategii Edukacyjnej Miasta Gliwice

C₆K₂ - Wzbogacanie oferty edukacyjnej

Przedsięwzięcia:

C₆K₂P₁ - Wspieranie rozwoju szkolnictwa niepublicznego

C₆K₂P₂ - Wspieranie nowych placówek szkolnictwa wyższego

C₆K₂P₃ - Wspieranie doksztalcania kadry pedagogicznej do pracy z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną

Mierniki realizacji celu:

- Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych w tym szkół licealnych
- Odsetek uczniów, którzy zdali egzamin maturalny
- Odsetek absolwentów deklarujących wolę studiowania
- Liczba studentów
- Liczba mieszkańców z wyższym wykształceniem
- Liczba dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w jednostkach integracyjnych

CEL STRATEGICZNY - C₇

Bogata oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna

Kierunki działań

C₇K₁ - Propagowanie modelu aktywnego spędzania wolnego czasu

Przedsięwzięcia:

- C₇K₁P₁ - Organizowanie ogólnodostępnych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych
- C₇K₁P₂ - Promocja imprez kulturalnych
- C₇K₁P₃ - Promocja imprez sportowych i rekreacyjnych
- C₇K₁P₄ - Promocja dziedzictwa kulturowego

C₇K₂ - Rozbudowa zaplecza kulturalnego i bazy sportowo-rekreacyjnej

Przedsięwzięcia:

- C₇K₂P₁ - Modernizacja obiektów kultury
- C₇K₂P₂ - Rozbudowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej

Mierniki realizacji celu:

- Liczba imprez kulturalnych
- Liczba uczestników imprez kulturalnych
- Liczba członków klubów i stowarzyszeń sportowych i rekreacyjnych
- Liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych
- Powierzchnia terenów rekreacyjnych
- Długość ścieżek rowerowych

CEL STRATEGICZNY - C₈

Skuteczna pomoc społeczna

Kierunki działań

C₈K₁ - Doskonalenie systemu pomocy społecznej

Przedsięwzięcia:

C₈K₁P₁ - Prowadzenie bieżącej analizy sytuacji społecznej

C₈K₁P₂ - Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych

C₈K₁P₃ - Realizacja programów pomocy wybranym grupom potrzebujących

C₈K₂ - Usprawnienie pomocy instytucjonalnej

Przedsięwzięcia:

C₈K₂P₁ - Tworzenie dzielnicowych filii Ośrodka Pomocy Społecznej

C₈K₂P₂ - Doskonalenie działania placówek pomocy społecznej

C₈K₃ - Tworzenie skutecznego systemu interwencji kryzysowej

Przedsięwzięcia:

C₈K₃P₁ - Prowadzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej

C₈K₃P₂ - Utworzenie placówki interwencyjnej dla dzieci i młodzieży

C₈K₃P₃ - Realizacja programów socjoterapeutycznych dla ofiar i świadków przemocy

Mierniki realizacji celu:

- Liczba klientów objętych świadczeniami opieki społecznej w porównaniu do liczby osób żyjących poniżej minimum egzystencji
- Liczba osób objętych opieką opiekuńczo-pielęgniacyjną
- Czas oczekiwania na miejsce w domu pomocy społecznej

CEL STRATEGICZNY - C₉

Wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców

Kierunki działań

C₉K₁ - Przeciwdziałanie zagrożeniom i patologiom społecznym

Przedsięwzięcia:

C₉K₁P₁ - Realizacja Programu Bezpieczne Gliwice

C₉K₁P₂ - Realizacja programów edukacyjnych

C₉K₂ - Tworzenie systemu reagowania kryzysowego i zintegrowanego ratownictwa

Przedsięwzięcia:

C₉K₂P₁ - Doskonalenie funkcjonowania Centrum Ratownictwa Gliwice

C₉K₂P₂ - Utworzenie szpitalnego oddziału ratunkowego

C₉K₂P₃ - Realizacja programów szkoleniowych

C₉K₃ - Ograniczenie miejsc, w których występują potencjalne zagrożenia

Przedsięwzięcia:

C₉K₃P₁ - Rozbudowa infrastruktury powodująca poprawę stanu bezpieczeństwa

C₉K₃P₂ - Realizacja Programu Rewitalizacji Miasta

Mierniki realizacji celu:

- Liczba przestępstw i ich wykrywalność
- Liczba młodocianych przestępców
- Liczba ofiar przestępstw i wypadków
- Liczba wypadków i kolizji drogowych
- Liczba pożarów i zdarzeń losowych
- Liczba interwencji służb ratowniczych
- Średni czas reagowania służb ratowniczych

CEL STRATEGICZNY - C₁₀

Społeczeństwo obywatelskie

Kierunek działań

C₁₀K₁ - Wspieranie działalności organizacji pozarządowych

Przedsięwzięcia:

C₁₀K₁P₁ - Realizacja programów szkoleniowych

C₁₀K₁P₂ - Doskonalenie funkcjonowania Gliwickiego Centrum Organizacji Pozarządowych

C₁₀K₁P₃ - Realizacja Programu Współpracy Miasta Gliwice z Organizacjami Pozarządowymi

Mierniki realizacji celu:

- Liczba organizacji pozarządowych i ich członków
- Liczba wolontariuszy
- Wielkość środków spoza budżetu miasta pozyskanych przez organizacje pozarządowe

PROCES WDRAŻANIA I WERYFIKACJI STRATEGII

Planowanie strategiczne jest procesem ciągłym, wymagającym stałego monitorowania realizacji przyjętych założeń oraz modyfikacji, odpowiednio do zmian zachodzących w otoczeniu. Podstawą monitorowania efektywności wdrażania Strategii są mierniki realizacji celów.

Jednolite wskaźniki rozwoju społecznego, w skrócie nazywane HDI, wyznaczone są na szczeblu kraju. W Polsce podjęto również próby wyznaczania takich wskaźników na poziomie województw i podregionów zgodnie z standardami statystycznymi stosowanymi w Unii Europejskiej dla obszarów NUTS (1 – kraj, 2 – województwo, 3 – podregion). Efekty tych prac ujęto w „Raporcie o rozwoju społecznym województwa katowickiego”. Użyte w raporcie wskaźniki dotyczyły:

- wielkości ludności
- gęstości zaludnienia
- ilości zawieranych małżeństw
- ilość urodzeń żywych
- wielkość wskaźnika zgonów
- przyrost naturalny
- feminizacja społeczeństwa
- wielkości bezrobocia
- wielkości wydatków budżetów gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca
- stopnia telefonizacji
- zużycia wody w przeliczeniu na jednego mieszkańca
- warunków mieszkaniowych
- dostępności do aptek
- dostępności do bibliotek
- bezrobocia kobiet
- zatrudnienia kobiet.

W Strategii założono, że uzasadnione i celowe jest posługiwanie się prostymi miernikami realizacji poszczególnych celów strategicznych, stwarzające

możliwość prostej oceny i porównywania poziomu rozwiązywania problemów społecznych.

Pod koniec 2006 roku zakończy pracę zespół ekspertów UNDP w Polsce, który prowadzi prace nad opracowaniem jednolitego i syntetycznego wskaźnika rozwoju społecznego, wyznaczanego na poziomie gmin. Po zakończeniu tych prac można rozważyć zmianę sposobu monitorowania stanu wdrażania strategii.

Jednostki, instytucje, organizacje i osoby odpowiedzialne za realizację przedsięwzięć będą zobowiązane do opracowania programów operacyjnych zawierających kalkulację kosztów i harmonogramy działań. Decyzja o realizacji przedsięwzięć związana będzie z zapewnieniem odpowiednich środków finansowych z budżetu miasta.

Weryfikacja Strategii powinna odbywać się odpowiednio do zachodzących w otoczeniu zmian i potrzeb środowiska, nie rzadziej jednak, niż co cztery lata w formie uchwały Rady Miejskiej. Natomiast wyznaczanie mierników realizacji celów powinno odbywać się w terminach krótszych, np. raz na dwa lata.

ZAKOŃCZENIE

Prace nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Gliwice na lata 2006-2015 były prowadzone w pięciu etapach:

- Zarządzeniem Prezydenta Miasta powołany został zespół zadaniowy do spraw opracowania Strategii, który opracował wersję roboczą dokumentu zredagowaną przez dr. K. Czekaja.
- Weryfikacji wersji roboczej dokonał zespół pod kierunkiem prof. zw. dr hab. inż. J. Stachowicza.
- Wersja wstępna przesłana została do około 100 instytucji celem konsultacji społecznych trwających ponad cztery miesiące. Etap ten zakończyła konferencja uzgadniająca, w trakcie, której omówiono przesłane uwagi i wnioski.
- Na sesji Rady Miejskiej w dniu 29 czerwca 2006 r., po wnikliwej dyskusji nad projektem Strategii zgłoszono uwagi skutkujące koniecznością przeredagowania dokumentu.
- Niniejszy dokument uwzględnia większość uwag i sugestii zgłoszonych w trakcie konsultacji społecznych i dyskusji na sesji Rady Miejskiej.

W pracach nad Strategią udział wzięli:

Zespół zadaniowy:

- Jerzy Myczkowski (Naczelnik Wydz. ZD) – Przewodniczący Zespołu
- Teresa Mossakowska (Inspektor Wydz. ZD)
- Ewa Golbik (Gł. Specjalista Wydz. ZD)
- Violetta Koza (Inspektor BRM)
- Bożena Harazim (Inspektor Wydz. ED)
- Artur Harasymowicz (Inspektor Wydz. ED)
- Marek Zaleski (Kierownik Referatu OC)
- Krystyna Skotnicka (Kierownik Oddz. I Żłobków Miejskich)
- Iwona Baluszek (Kierownik Działu Pomocy Środowiskowej – OPS)

- Beata Ostrenga (Spec. ds. pracy z rodziną w dziale Profilaktyki Pomocy Dziecku i Rodzinie – OPS)
 - Magdalena Odrobina (Kier. Środowiskowego Domu Samopomocy dla Osób Zaburzonych Psychicznie – OPS)
 - Beata Moskal (Inspektor GCOP)
 - Ewa Olewnik (Inspektor PUP)
 - Lucyna Woźniak (Dyrektor DPS „Opoka)
 - Rafał Marek (Dyrektor DPS „Nasz Dom”)
 - Irena Świącicka (Dyrektor DDz. Nr 1)
 - Magdalena Budny (Dyrektor DDz. Nr 2)
 - Irena Paprocka (Dyrektor DDz. Nr 3)
 - Andrzej Tomal (Gł. Specjalista, Kier. MIW – MZUK)
 - Sylwia Banaszewska (Naczelnik Wydz. KR)
 - Marta Jasińska-Dołęga (Podinspektor Wydz. KR)
 - Sandra Kurpanik (Inspektor Wydz. PU)
 - Anna Dolińska-Szeląg (Inspektor Wydz. ŚR)
 - Krzysztof Pasternak (Podinspektor Komendy Miejskiej Policji)
 - Aleksandra Adamska (Kier. Referatu Straży Miejskiej)
- Wersję roboczą zredagował dr Krzysztof Czekaj

Weryfikacja wersji roboczej:

- prof. zw. dr hab. inż. Jan Stachowicz – kierownik zespołu
- dr hab. Małgorzata Baron-Wiaterek, prof. WSEiA
- dr Roman Kobielski
- dr inż. Aleksandra Wojtynek-Hochuł

Ostateczna redakcja:

- Andrzej Karasiński – Zastępca Prezydenta Miasta Gliwice
- Beata Jeżyk – Inspektor Wydz. ZD
- Grażyna Oszczepalińska – p.o. Z-cy Naczelnika Wydz. ZD
- Beata Wieczorek – Inspektor Wydz. ZD
- Katarzyna Rzepka – Podinspektor BPR

SPIS LITERATURY

1. Atlas Problemów Społecznych Miasta Gliwice. Raport Monitorujący 2004 r.
2. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2006 rok, Uchwała RM w Gliwicach z 22 grudnia 2005.
3. Miejski Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, Uchwała RM w Gliwicach z 22 grudnia 2004.
4. Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski, Ministerstwo Polityki Społecznej, Warszawa 2004 r.
5. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013, Ministerstwo Kultury.
6. Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów 14 stycznia 2003 r.
7. Prognoza demograficzna 2003-2030, GUS.
8. Program „Bezpieczne Miasto” w latach 2006-2009, Uchwała RM w Gliwicach z 22 grudnia 2005.
9. Program Współpracy Miasta Gliwice z Organizacjami Pozarządowymi w roku 2007, Uchwała RM w Gliwicach z 29 czerwca 2006.
10. Rocznik Statystyczny Województwa Śląskiego, GUS, Katowice, 2005.
11. Strategia Edukacyjna Miasta Gliwice na lata 2005-2012, Uchwała RM w Gliwicach z 23.03.2005
12. Strategia Polityki Społecznej na lata 2007-2013, Ministerstwo Polityki Społecznej, 13 września 2005 r.
13. Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020, Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego, z dnia 24 kwietnia 2006.
14. Strategia Rozwoju Edukacji na lata 2007-2013, Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, sierpień 2005.
15. Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015, Warszawa, 27 czerwca 2006 r.
16. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Katowice 2005 r.
17. Strategia Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2007-2013, Ministerstwo Polityki Społecznej, Warszawa 2005 r.
18. Zaktualizowana Strategia Rozwoju Miasta Gliwice na lata 2002-2022, Uchwała Rady Miejskiej w Gliwicach z dnia 2 grudnia 2004 r.
19. Ramowy Lokalny Program Rewitalizacji Obszarów Miejskich w Gliwicach na lata 2005-2006 i następne, Uchwała RM w Gliwicach z 23 marca 2005 r.